

Aan Provinciale Staten

Onderwerp:

Voortgang Ruimtelijke Puzzel

Geachte Statenleden,

Op 6 maart 2024 hebben uw Staten het Ruimtelijk Voorstel 'Ruimtelijke Koers voor Zuid-Holland' vastgesteld. Daarbij zijn vier amendementen (787, 793, 795, 796) en twee moties (1348, 1352) aangenomen. De Ruimtelijke Koers stuurt op kwaliteit boven kwantiteit, met water, bodem en gezondheid als leidende principes voor toekomstbestendig ruimtegebruik. Een toekomstbestendige leefomgeving is onze topprioriteit. We sturen op kwaliteit en maximale maatschappelijke toegevoegde waarde, accepteren dat niet voor alles ruimte is in Zuid-Holland en houden rekening met de maatschappelijke kosten en baten op korte en lange termijn. De koers richt zich op brede welvaart, betaalbare woningbouw, natuurherstel en duurzame energie, met respect voor de schaarse ruimte in Zuid-Holland.

Gedeputeerde Staten (GS) borgen de Ruimtelijke Koers in het provinciaal omgevingsbeleid, waarbij het visiedeel van het omgevingsbeleid, het programma en de provinciale omgevingsverordening in lijn worden gebracht met de koers. Deels is dit gebeurd in 2024, deels gebeurt dit in de Herziening 2025 en ook na 2025 wordt deze borging voortgezet. GS respecteren bestaande afspraken, zoals de woondeals en de Regionale Energiestrategieën (RES'en). Deze vormen de basis voor de uitwerking in het omgevingsbeleid. De koers vormt ook de basis voor afspraken met het Rijk in het Ruimtelijk Arrangement.

Deze brief informeert u over de voortgang van de realisatie van de Ruimtelijke Koers. Deze willen we vormgeven in de gebiedsgerichte uitwerking en verwerking in de Herziening 2025. Wij benadrukken dat de uitwerking van het ruimtelijk voorstel stapsgewijs plaatsvindt in goede samenwerking en interactie met onze partners. Dit vraagt om een zorgvuldig proces en tijd. De afstemming vraagt meer tijd dan voorzien. Hierdoor is deze fase van de uitwerking is deels nog verkennend en gericht op kaderstelling op hoofdlijnen, waarbij concrete gebiedsgerichte uitwerking, inclusief maatwerk in het omgevingsbeleid in latere herzieningen volgt.

Thematische uitwerking van de koers

Algemene onderdelen van de Ruimtelijke Koers worden verwerkt in het omgevingsbeleid via de Herziening 2025. Daarnaast werken wij thematisch en gebiedsgericht aan de uitwerking en zullen, voor zo ver mogelijk en nodig, dit de komende jaren verwerken in het omgevingsbeleid (visiedeel, programma en/of verordening).

GS hebben onder andere de volgende trajecten gestart:

- **Water en bodem sturend:** In samenwerking met de Waterschappen is een onderlegger voor integrale afwegingen in gebiedsprocessen opgesteld. Deze is op 27 mei vrijgegeven door GS. Op onderdelen zal deze terugkomen in de Herziening 2025 van het omgevingsbeleid.
- **Ruimtelijk Economische Visie:** Ontwikkeling van een visie om economische groei te koppelen aan ruimtelijke kwaliteit, vastgesteld in GS en besproken in de Statencommissie van februari 2025. Op onderdelen zal deze terugkomen in de Herziening 2025.
- **Brede welvaart:** Een kader voor brede welvaart is in ontwikkeling, met focus op gezondheid en leefomgeving. Dit kader krijgt een plek in de Herziening 2025.
- **Biografie van Zuid-Holland:** Eerder dit jaar heeft u de Biografie van Zuid-Holland ontvangen. De biografie is een document dat inzicht geeft in de geschiedenis van Zuid-Holland en waarom de provincie eruitziet zoals het er nu uit ziet en inspiratie biedt hoe kennis van het verleden en erfgoed kunnen worden benut bij (ruimtelijke) opgaven. In de brief aan de Staten hebben wij een reactie gegeven op de in de Biografie opgenomen aanbevelingen.
- **Visie op de tuinbouw:** GS starten in 2025 met het maken van een visie op de tuinbouw om deze sector toekomstbestendiger te maken, met aandacht voor innovatie en duurzaamheid (brief aan PS, 27 mei 2025, kenmerk PZH-2025-872238164). De uitkomsten zullen in een latere herziening verwerkt worden.

Gebiedsgerichte uitwerking van de koers:

Zowel u als Staten als onze partners vonden en vinden het belangrijk dat het Ruimtelijk Voorstel nader gebiedsgericht uitgewerkt wordt. Ten behoeve van deze uitwerking zijn wij gebiedsprocessen gestart om samen met gemeenten, waterschappen en andere partners te zorgen voor integrale regionale afstemming met en in gebieden ten behoeve van de ruimtelijke opgaven. Bij de uitwerking focussen we op provinciale belangen. Ook zorgen we voor goede afstemming met de lopende gebiedsprocessen zoals ZH-PLG en NOVEX. Thematisch lopen er ook diverse gebiedsprocessen voor bijvoorbeeld het pMIEK. Via het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG) ontwikkelen wij gebiedsplannen met indicatieve doelen, toegespitst op maatwerk per deelgebied. In NOVEX-gebieden zijn uitvoeringsagenda's opgesteld met gemeenten, gericht op wonen, natuur en economie, waarin wij input hebben geleverd op basis van de ruimtelijke koers.

Begin 2025 zijn Bestuurlijke Overleggen Ruimtelijk Ordening (BO-RoZH) gestart voor de gebiedsgerichte uitwerking. Deze overleggen bevorderen versnelling van bovenlokale vraagstukken en langjarige samenwerking voor de uitwerking van bovenlokale ruimtelijke vraagstukken, die volgen uit de koers en (ook regionale) beleidskeuzes. We bouwen aan een samenwerking voor het scherper maken van de ruimtevraag per regio, ontwerpen oplossingsstrategieën en maken ruimtelijke afspraken die worden verankerd in ons omgevingsbeleid.

De gebiedsgerichte uitwerking is een continu proces waarin steeds duidelijker wordt hoe we complexe ruimtelijke opgaven vormgeven. Ten behoeve van deze processen zorgen wij voor inzicht in de regionale opgaven om zo integraal de ruimtelijke puzzel in de regio te kunnen leggen. Vanuit bestaande en nieuw te ontwikkelen data wordt een eenduidig overzicht van ruimtelijke opgaven gemaakt als basis voor de samenwerking. In de verschillende gebieden zijn de opgaven en de omvang

van de ruimteclaims verschillend. Mede daardoor kunnen de gebiedsprocessen in tempo en type afspraken variëren. Ook dient de samenwerking binnen en met de regio's veelal nog verder te worden opgebouwd. Regionaal maatwerk en intensieve samenwerking met onze partners zijn voor ons als college belangrijk. We verwachten dat deze samenwerking op termijn de ruimtelijke ordening in de provincie verder zal brengen, maar het is nog te vroeg om resultaten mee te kunnen meenemen in de herziening '25.

Verwerking in herziening 2025

Uw Staten hebben in september 2024 de Startnotitie van de Herziening 2025 vastgesteld, nadat u deze samen met de Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor het OER van de Herziening 2025, in mei 2024 aangeboden heeft gekregen. Het OER brengt de mogelijke effecten op leefomgeving in kaart van de voorgestelde beleidswijzigingen en vormt de basis voor de uiteindelijke beleidskeuzes in de Herziening 2025. Over de herziening '25 bent u recent geïnformeerd (brief PZH-2025-875658196). Toekomstbestendige ruimtelijke ontwikkeling is één van de beleidskeuzes, die hieronder nader wordt toegelicht.

Beleidskeuze Toekomstbestendige ruimtelijke ontwikkeling

Met uw vaststelling van de Ruimtelijke Koers voor Zuid-Holland is gekozen om ruimte beter te beschermen om provinciale ambities, wettelijke verplichtingen en doelen te realiseren. Dit wordt geregeld onder het beleidsdoel Ruimte en Landschap in de herziening '25.

We zetten nog meer in op het beschermen van het buitengebied en gezonde steden en dorpen. Met de bescherming van de onbebouwde ruimte zorgen we dat ruimte behouden blijft voor prioritaire opgaven zoals de ontwikkeling naar een toekomstbestendige landbouw, voor water-, bodem- en klimaatopgaven, natuurherstel, recreatie en de energietransitie. We stellen voor deze ruimte te beschermen met een werkingsgebied waaraan we afwegingen verbinden. Dit gebied omvat de bestaande beschermingscategorie 3 'buitengebied' (tegenhanger van bestaand stads- en dorpsgebied) minus solitaire bedrijventerreinen. Binnen dit beschermingsgebied onbebouwde ruimte wordt de ruimte voor verdere stedelijke ontwikkelingen beperkt. Wel mogelijk zijn: realisatie van locaties op de 3ha-lijst, inclusief (ruil)locaties, straatjes erbij en ertussen en ontwikkelingen zoals vrijgekomen agrarische bebouwing.

Met de keuze voor kwaliteit en selectieve groei ontwikkelen wonen en werken zich binnen de ruimte die daarvoor al is gereserveerd. Naast ruimte voor wonen, werken en voorzieningen is ook binnen de steden en dorpen onbebouwde ruimte nodig voor klimaatadaptatie, recreatie en stedelijk groen, energie en drinkwater. De provincie stuurt op brede welvaart en vindt het belangrijk dat iedereen kan meedoen en werk en voorzieningen kan bereiken. We zetten in op de potentie van compact bouwen (hogere dichtheden), meervoudig ruimtegebruik en functiemenging. We zetten in op de beschikbaarheid en bereikbaarheid van voldoende voorzieningen in steden en dorpen, waaronder ruimte voor eerstelijns zorg, onderwijs, cultuur, sport en recreatie. We maken daarbij gebruik van referentiewaarden. In de komende herziening wordt een afweegkader op hoofdlijnen opgenomen. De verdere invulling hiervan en de gebiedsgerichte uitwerking volgen later omdat ook deze een zorgvuldig proces vragen.

Afspraken met het Rijk

GS hebben in kader van samenwerking en beleidsafstemming voortbouwend op de Ruimtelijke Koers afspraken gemaakt met het Rijk in het Ruimtelijk Arrangement (RA), waarover u onlangs bent geïnformeerd (PZH-2025-872026909). Daarnaast werken we in verschillende NOVEX-gebieden met het Rijk, gemeenten en andere gebiedspartners aan specifieke urgente gebiedsopgaven in de fysieke leefomgeving. In de recente brief (PZH-2025-874529938) met uitkomsten van het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving tussen Rijk en regio bent u geïnformeerd over de stand van zaken van de diverse NOVEX-gebieden.

Voortgang op aangenomen moties en amendementen

- **Amendement 787: Inzet op Energiebesparing (PvdD)**
Energiebesparing is opgenomen in de startnotitie en OER, met maatregelen zoals isolatieprogramma's. Voortgang is gemeld in de Statencommissie van oktober 2024, gekoppeld aan de RES'en.
- **Amendement 793: Ruim Baan voor Bomen (PvdD)**
Bebossingsinitiatieven zijn onderdeel van ZHPLG-gebiedsplannen.
In de herziening van het omgevingsbeleid 2025 actualiseren we het beleid in lijn met het amendement.
- **Amendement 795: Impactanalyse in Ruimtelijk Voorstel (VVD)**
De OER analyseert sociaaleconomische en ruimtelijke impact. De onderzoeksopzet is toegelicht in de Statencommissie van december 2024.
- **Amendement 796: Snel de Juiste Woningen Bouwen (CDA)**
Wij zijn bezig met de uitvoering van dit amendement. Over de voortgang hebben wij u met eerdere brieven geïnformeerd (PZH-2024-855333971, PZH-2024-859254529, PZH-2025-868511235).
- **Motie 1348: Taskforce en Website PFAS (CU)**
Met de GS-brief van 2 april 2024 (PZH-2024-851471159) bent u geïnformeerd over de uitvoering die GS geven aan deze motie. In de vergadering van Provinciale Staten van juni 2024 heeft u besloten dat deze motie als afgedaan wordt beschouwd.
- **Motie 1352: Kwaliteit van Gebieden is Uitgangspunt (SGP)**
Bij de behandeling van het Ruimtelijk Voorstel in 2024 is motie 1352 aangenomen. In het behandelvoorstel is aangegeven de Biografie van Zuid-Holland als inspiratiedocument behulpzaam is en dat in de gebiedsprocessen (ruimtelijke) kwaliteit een belangrijk aspect zijn.

Vooruitblik

GS gaan verder met de thematische en gebiedsgerichte uitwerking van de koers, de uitwerking van de afspraken in het ruimtelijk arrangement en de vertaling daarvan in het omgevingsbeleid. Zodra de Nota Ruimte wordt gepubliceerd zal GS daarvoor een zienswijze voorbereiden uitgaande van de koers. GS zullen naar verwachting in oktober besluiten over de terinzagelegging van de ontwerp-

herziening Omgevingsbeleid 2025. Uw staten ontvangen deze stukken dan ook. Na verwerking van de zienswijzen is vaststelling van de Herziening 2025 Omgevingsbeleid is gepland voor juni 2026.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

mr. A.W. Kolff